

INGELICHT

Informatiemagazine voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Maart 2004 - Nr 2

Defensie

Hervormingen bij SFOR

colofon

INGELICHT wordt uitgeven onder verantwoordelijkheid van de directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Eindredactie

M.A.M. Bemelmans-Oonincx

Redactie

Wim Bartelds

Redactieadres:

MIVD/Bureau Communicatie

Postbus 200701

2500 ES Den Haag

E-mailadres:

M.Bemelmans-Oonincx@co.dnet.
mindef.nl

Tekstbijdrage: Lkol J.H. van Dalen,

tweede luitenant Erwin Hoeks,

E.C.M. van der Wijst

Fotografie: Media Centrum MIVD,
Hennie Keeris

Vormgeving: Theo Olsthoorn en

Kommer de Heer

Druk en lithografie:

UnitedGraphics

Opplage: 1.000 expl.

Deadlines INGELICHT

Mocht u de redactie van informatie willen voorzien, denk dan even aan de volgende data:

Inleveren	Verschijnings
kopij	datum
14 maart	6 mei

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

Omslag: Sinds de puinhopen van de Bosnische Oorlog is er in Bosnië voldoende stabiliteit om SFOR te reduceren.

I N H O U D S O P G A V E

4 Operation Jigsaw: hervorming SFOR

7 SFOR: een terugblik

8 Convenant met IND

9 Samenwerking met Japanse dienst

10 Klootschieten met de CIU

11 Wat is de MIVD-identiteit?

12 Medezeggenschaps- commissie

12 Virussen, wormen, spyware

15 Op werkbe- zoek bij NIC Sarejevo

16 Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd

NSO maakt goede voortgang

De Nationale Sigint Organisatie (NSO) komt goed van de grond. Er is voortgang in de keuze voor mogelijke locaties waar nieuwe schotelantennes gebouwd moeten worden, de aanbesteding van materieelprojecten komt dichterbij, en er komt meer zicht op de invulling van de organisatie.

Na de aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten stelde de Nederlandse regering een Actieplan Terrorismebestrijding op. Eén van de punten uit dat plan was een significante uitbreiding van de interceptiecapaciteit van de MIVD en de AIVD. Van oudsher beschikte de MIVD, vanwege haar overwegend op het buitenland gerichte taakstelling, over een flinke interceptiecapaciteit. De AIVD had eerder geen uitgebreide buitenland-taak, en beschikte derhalve niet over eigen capaciteit. Maar nu moeten interceptie-activiteiten én gezamenlijk worden ondernomen én uitgebreider plaatsvinden vanwege de geïntensiverde bestrijding van het internationale terrorisme. Dus is hoe dan ook een flinke uitbreiding nodig. Besloten werd, de gezamenlijke interceptie in een

aparte organisatie onder te brengen: de NSO. Aangezien Nederland volgens de Wet Inlichtingen- Veiligheidsdiensten (Wiv2002) twee inlichtingendiensten in Nederland kent, kon de NSO niet direct als aparte inlichtingenorganisatie worden opgericht. Daarom is de NSO vooralsnog organisatorisch bij de MIVD ondergebracht.

Samenwerking geformaliseerd

In september 2003 kreeg de NSO vastere vorm. Generaal-majoor Bert Dedden (directeur MIVD) en mr Theo Bot (waarnemend hoofd AIVD) ondertekenden toen een convenant over samenwerking van beide diensten in de NSO. Vervolgens werd in december 2003 een nadere overeenkomst getekend waarin NSO inhoudelijk werd gepreciseerd: er moet een keuze gemaakt worden voor een locatie waar de nieuw te bouwen schotelantennes komen; de daadwerkelijke uitbreiding van de interceptiecapaciteit (de zogeheten materieelprojecten); en het ontwikkelen van de NSO als organisatie.

Inmiddels is de uitwerking van deze nadere overeenkomst ook alweer flink onderweg. Er zijn drie locaties *in the picture* voor uitbreiding van de interceptiecapaciteit. Het noord-Gro-

Wij zijn sámen de MIVD

Tegen het einde van 2003 had ik er ongeveer een jaar opzitten als directeur MIVD. In de *Ingelicht* van november heb ik kort geïnventariseerd in hoeverre de doelen die ik me had gesteld, bereikt waren. We waren, zo kon worden geconstateerd, goed op weg met een aantal wezenlijke zaken.

Het inpassen van de J2-functionaliteit in onze organisatie, het project Herstel Weeffouten, de oprichting van de Nationale Sigint Organisatie (NSO), het verbeteren van de bedrijfsvoering: op al die punten is goede voortgang. De J2-functionaliteit is ongeveer rond. Ten aanzien van de Weeffouten is er een ge-nuanceerd plan dat binnenkort wordt voorgelegd. De NSO krijgt steeds meer vorm. Maar er is één probleem dat mij zorgen baart. Een probleem dat schadelijk is voor onze MIVD. Het is niet een probleem dat in een schema of een materieelplan vervat kan worden. Het is een probleem dat bij de cultuur van onze dienst lijkt te

horen. We hebben veel te weinig een gezamenlijke identiteit. Of je nu bij AVI werkt, bij AHM, ACIV, AAR of één van de onderdelen van Bedrijfsvoering: voel je je ook MIVD-er? We leveren goede en genuanceerde producten. Maar te vaak heb ik de indruk dat we die producten leveren ondanks een veelheid aan eilanden. En er lijkt een gebrek aan bruggen tussen die eilanden te zijn.

ningse Zoutkamp, in de gemeente De Marne, is een optie. In Zoutkamp staat reeds een interceptie-station van de MIVD. Een andere mogelijkheid is Oldebroek, in de gemeente Elburg. Er is in Oldebroek een legerplaats, en op dit Defensie-terrein kan ook uitbreiding plaatsvinden. En dan is er nog het Groningse Burum, waarvan ook onderzocht wordt wat er mogelijk is. Naar verwachting zal de locatiekeuze zich uitkristalliseren in de loop van 2004.

Ten aanzien van de materieelprojecten zullen de directeur MIVD en het hoofd van de AIVD op korte termijn beslissen welke projecten de hoogste prioriteit hebben.

De daadwerkelijke invulling van de organisatie neemt eveneens op korte termijn concrete vormen aan. In de loop van 2005 zal, zo wordt verwacht, een belangrijk deel van de NSO functioneren. Kortom, alles loopt naar wens. "MIVD en AIVD zijn hard op weg om de NSO tot stand te brengen. De samenwerking verloopt uitstekend, en dit uitdagende project ligt door de bank genomen prima op koers. Ik ben een tevreden mens," aldus de projectleider NSO, kolonel Ton van Nassau.●

Onze dienst

Het is, temidden van bezuiniging en reorganisatie, van groot belang dat we de MIVD beleven als *onze dienst*. Wanneer op enig moment de stofwolken zijn opgetrokken, moeten we er niet trots op zijn dat we een specifiek deelbelang binnen de organisatie overeind hebben weten te houden. We moeten er dan trots op kunnen zijn dat er nog steeds een integrale Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst is.

De betrokkenheid van velen van u bij uw werk is groot. Dat staat vast. Maar die betrokkenheid wordt bij sommigen te vaak bepaald door de specifieke eigen dagelijkse werkzaamheden. Er wordt nog te weinig oog gehouden op het gezamenlijke belang. En daar wringt de schoen. Er bestaat wel degelijk een *wij*: MIVD. De beleving daarvan is echter nog onvoldoende verweven met onze bedrijfscultuur. Zowel binnen onze dienst als binnen Defensie straalt de MIVD nog geen hecht samenhangende identiteit uit. En dat moeten we met z'n allen gaan veranderen.

Laat de eerste stap zijn dat we niet ondanks onze

verschillen goede producten leveren. We moeten juist dankzij bruggen tussen de verschillende afdelingen *nóg* betere producten leveren. Als we tussen de oren krijgen dat de samenhang der delen méér is dan alleen een optelsom, zijn we al halverwege. Het is van belang dat we met ons allen werken aan de kwaliteit van onze MIVD. Nu zullen sommigen misschien denken: 'dat is wel best, dat klinkt logisch, maar het spreekt toch vanzelf?' Geloof me, het spreekt niet vanzelf. We moeten er met ons allen uitkomen. Ik zou het op prijs stellen als ieder voor zich eens bij zichzelf te rade zou willen gaan: 'wat betekent MIVD-er zijn? Wat wil ik dat kenmerkend is voor de identiteit van de MIVD?' Dan hebben we daarmee een begin.●

B. Dedden
Generaal-majoor

Operation Jigsaw:

De aanstaande reductie van SFOR betekent het einde van de Multinational Brigades. Uiteindelijk transformeren ze alle drie tot aanzienlijk kleinere Multinational Task Forces (MNTF). De omvorming van de Multinational Brigade North West, waarvan ook het Nederlandse bataljon deel uitmaakt, gaat getooid onder de naam *Operation Jigsaw*. De opdracht, het handhaven van de veiligheid en stabiliteit en het bijdragen aan de verdere ontwikkeling van Bosnië-Herzegovina, blijft dezelfde. Wel verandert de wijze van optreden.

De nieuwe MNTF's gaan zich grofweg bezighouden met twee taken: het verkrijgen van een optimaal beeld van wat er in het gebied leeft (i.e. 'situational awareness') en het uitvoeren van specifieke operaties (i.e. focused operations), gericht op de continuering en mogelijke verbetering van de huidige situatie.

Leven en werken in de local community

Voor het verkrijgen van algemene Situational Awareness krijgen de MNTF's de beschikking over Mobile Observation, Surveillance and Targeting (MOST)-teams. Deze acht man sterke eenheden (vanaf de rang van sergeant met een commandant in de rang van kapitein) gaan leven en werken in de 'local community'. Huisvesting vindt in de meeste gevallen dan ook plaats in woonhuizen buiten de bases. Het geïntensiveerde contact met de lokale bevolking en de lokale autoriteiten dat op die manier ontstaat, moet er toe leiden dat een MOST-team te allen tijde tot in details op de hoogte is van wat er in haar gebied speelt. De teams worden verdeeld over MOST-sectoren die gelijk zijn aan de bestuurlijke grenzen in het gebied. Voor wat nu nog de Multinational Brigade North West heet, zijn dat de kantons 1, 6 en 10 (ieder twee teams) en de Republika Srpska (zes teams). Daarnaast krijgt iedere sector een sector-team en een sector-hoofdkwartier. Zij houden zich bezig met de contacten met de kantonale autoriteiten, de aansturing van de MOST-teams in hun kanton en de verwerking van de informatie die

door door de teams wordt aangeleverd. Het MOST-hoofdkwartier voor het hele gebied van de MNTF (NW) is gevestigd bij het hoofdkwartier van de MNTF in Banja Luka.

Nederlandse bijdrage

De Nederlandse bijdrage aan de MOST-organisatie bestaat in eerste instantie uit de vulling van de twee MOST-teams in kanton 6 (gevestigd op Dutch Base Bugojno), één MOST-team in kanton 10 (gevestigd in Livno) en de sectorteam en sec-

torhoofdkwartieren in de kantons 6 en 10 (gevestigd in Travnik en Livno). Eind maart wordt bovendien de vulling van het tweede MOST-team in kanton 10 (gevestigd in Drvar), van de Canadezen overgenomen. Aan het MOST-hoofdkwartier van de MNTF (NW) in Banja Luka, dat vanaf medio maart onder Nederlands commando staat, levert Nederland drie van de tien functionarissen.

Naast de MOST-organisatie beschikt de MNTF over een aantal middelen om meer gerichte situational awareness te vergaren, zoals het Canadese

SFOR-MNB verandert

verkenningsskadron, en de sectie Joint Military Affairs. Ook patrouilles van de Multinational Battle Group kunnen daaraan een bijdrage leveren.

Multinational Battle Group

De Multinationale Battle Group (MNBG) van de te vormen MNTF (NW) bestaat uit twee Britse compagnieën en één Nederlandse. De beide Britse worden gestationeerd in Banja Luka. De Nederlandse compagnie, met daarin een Quick Reaction Force, blijft op Dutch Base Bugojno en

De aanstaande reductie van SFOR betekent het einde van de Multinational Brigades. Uiteindelijk transformeren ze alle drie tot aanzienlijk kleinere Multinational Task Forces (MNTF). De omvorming van de Multinational Brigade North West, waarvan ook het Nederlandse bataljon deel uitmaakt, gaat getooid onder de naam Operation Jigsaw.

wordt gevormd door twee Nederlandse pantsersinfanteriepelotons en één Bulgaars infanteriepeloton. De overige Nederlandse bases in Suica, Novi Travnik en Jajce en de relay-stations RoA en RoB

worden in de komende maanden afgestoten. De MNBG kan worden ingezet voor gerichte operaties in het gebied van de MNTF (NW), zoals bijvoorbeeld een gerichte wapeninzamelingsactie of een actie in het kader van het tegengaan illegale houtkap. De acties zullen overigens in nauwe samenwerking met de OHR, de OVSE en vooral de lokale autoriteiten worden uitgevoerd.

De medische ondersteuning aan de MNTF (NW) wordt voortaan verzorgd vanuit Banja Luka, waarnaar de Multinational Integrated Medical Unit (nu nog gevestigd in Sipovo) verhuist. Nederland blijft daar een bijdrage aan leveren. Ook de aansturing van de multinationale logistieke ondersteuning vindt plaats vanuit Banja Luka. Nederland blijft weliswaar een National Support Element op Bugojno behouden, maar beperkt zich niet meer alleen tot de nationale ondersteuning.

National Support Element nieuwe stijl

Operation Jigsaw laat ook het National Support Element (NSE) niet ongemoeid. Het Point of Debarkation (POD) wordt verplaatst van Split naar Banja Luka, er komt een multinationale deeltaak bij en de eenheid neemt het kazernecommando van Dutch Base Bugojno over.

Hoewel het NSE een nationale asset aan de SFOR-missie in Bosnië blijft en dus niet opgaat in een multinationale eenheid, biedt de eenheid voortaan wel logistieke ondersteuning aan andere nationaliteiten in het gebied. Bijvoorbeeld de verstreking van klasse 1 (voeding) en klasse 3 (brandstof, olie en smeermiddelen) aan eenheden van andere landen in het gebied en de eventuele berging en afvoer van hun voertuigen. De coördinatie van die multinationale logistieke steun vindt plaats binnen de Multinational Logistic Cell die onderdeel uitmaakt van het hoofdkwartier van de Multinational Task Force (NW) in Banja Luka.

De verplaatsing van het POD van Split naar Banja Luka betekent dat de Nederlanders in het gebied voortaan in- en uitreizen via het vliegveld van Banja Luka. Dit gebeurt overigens pas na de uitroting van SFOR 15. Voor de afhandeling van de vluchten wordt daar samen met de Britten een

nier van optreden, heet Terrier Jigsaw. Terrier verwijst naar de codenaam die in de jaren zestig in het radioverkeer gold voor 101 Tankbataljon.

De plannings- en voorbereidingsfase van Operation Terrier Jigsaw is inmiddels achter de rug. De uitvoering is nu in volle gang. De MOST-teams en de sectorteamen en -hoofdkwartieren zijn gevormd en getraind voor hun taak en er zijn locaties gezocht waar de teams en hoofdkwartieren uiteindelijk worden gevestigd. Tot de tijd dat die (huur)huizen beschikbaar zijn, worden de bases in Bugojno, Novi Travnik en Suica als alternatieve locaties gebruikt. Om de Nederlandse compagnie, die deel uit gaat maken van de Multinational Battle Group, vorm te geven, zijn begin januari delen van het A-team (een pantserinfanteriepeloton) en het B-team (een infanteriepeloton) van locatie gewisseld en is het pantserinfanteriepeloton van het B-team op base Suica omgeruild voor een tankpeloton van het B-team op base Bugojno.

Tot 20 februari j.l. stond voor het bataljon alles in het teken van de daadwerkelijke omvorming. De Nederlandse compagnie nam van 26 januari tot en met 6 februari in de

vorm van een Operation Harvest (wapeninzamelingsactie) in Bugojno, deel aan een operatie van de nieuwe Multinational Battle Group.

Vanaf 23 januari functioneren de MOST-teams en hoofdkwartieren. Tot 20 februari onder leiding van commandant 1 (NL) Mechbat, daarna als onderdeel van de nieuwe organisatie. In deze periode wordt ook begonnen met de afbouw van de Nederlandse bases in Suica, Novi Travnik en Jajce en

de relay-stations RoA en RoB.

Full operating Capability

Vanaf 20 februari staat ook de Nederlandse compagnie (inclusief het Bulgaars infanteriepeloton) los van de Nederlandse battlegroup. Op 1 april moeten de Multinational Task Force (NW) full operating capability hebben. Sinds 20 februari wordt ook het eerste personeel voor de MOST-teams van de nieuwe rotatie ingevlogen en opgeleid. Medio maart staat de overname van het Canadese MOST-team in Drvar gepland. Na 23 maart is de hele nieuwe Nederlandse MOST-ploeg in het gebied.

Voor de rest van het Nederlandse bataljon blijft de periode tussen 20 februari en eind april in het teken staan van de uitvoering van de Normal Framework Operations, zoals bijvoorbeeld het uitvoeren van patrouilles in het gebied. In de loop van de tijd zal de aandacht steeds meer verschuiven naar de afbouw van de overbodig geworden locaties. Vanaf begin april gaat het bataljon zich bovendien gereed maken voor de redeployment en de overdracht aan SFOR 16.●

◆ Airpoint of Debarkation (APOD) ingericht. Het nieuwe POD-peloton (ongeveer zeven man sterk) vormt meteen de verzorgingsgroep voor de Nederlanders op de Banja Luka Metal Factory.

De NSE-verzorgingsgroepen in Novi Travnik en Suica verdwijnen met de afbouw van de bases daar. Die in Sarajevo (vijf man sterk) blijft ongewijzigd. De MOST-teams zijn grotendeels self-supporting. Voor hen verzorgt het NSE wel nog de veldpost, verlofhuizen en medische ondersteuning.

Dutch Base Bugojno blijft de thuisbasis van het NSE. Met de overname van het kazernecommando daar, behoort een aantal taken dat voorheen door het bataljon werd uitgevoerd, voortaan tot het domein van het NSE. Bijvoorbeeld de beveiliging van de basis, de inhuur van lokale werknemers en de verantwoordelijkheid voor de messes. Het kazernecommando wordt overigens pas overgegeven bij de volgende rotatie van het NSE. De precieze sterkte van het NSE 'nieuwe stijl' is nog niet bekend.

Operation Terrier Jigsaw

De omvorming van de Multinational Brigade (NW) tot Multinational Task Force (NW) vergt een flinke inspanning van het Nederlandse bataljon. Met de middelen van de SFOR-missie 'oude stijl' moet een start worden gemaakt met de missie 'nieuwe stijl'. De operatie die het Nederlandse bataljon gereed moet maken voor de nieuwe ma-

Links: Landmijnen zorgden voor veel gevaarlijke situaties tijdens de oorlog op de Balkan.

Onder: Volgens haar mandaat mocht IFOR daarbij zonodig geweld gebruiken. Daarnaast had IFOR de meer algemene taak om de rust en orde in Bosnië te herstellen en zo de uitvoering van het civiele deel van het vredesakkoord mogelijk te maken.

SFOR: een terugblik

De reorganisatie van SFOR die voor de deur staat, is een volgende stap in de missie die nu zo'n zeven jaar duurt. Een korte terugblik op de vredesoperatie in het voormalige Joegoslavië en de Nederlandse bijdrage daarin, tot nu toe.

Na een jarenlange, bloedige burgeroorlog toonden de presidenten van Kroatië, Bosnië en Servië zich in september 1995, onder grote Amerikaanse en Russische druk, bereid om te gaan praten over vrede in Bosnië-Herzegovina. Het staakt-het-vuren dat op 14 oktober 1995 inging, bood de ademruimte die nodig was om een definitief vredesakkoord (General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina) in de steigers te zetten. Het Dayton-akkoord, zoals de overeenkomst in de volksmond wordt genoemd, werd uiteindelijk op 14 december 1995 in Parijs ondertekend.

Om te zorgen dat verschillende partijen het bereikte akkoord ook daadwerkelijk na zouden leven, gaf de VN-Veiligheidsraad op 15 december 1995 het groene licht voor de vorming van een Implementation Force (IFOR) die de plaats in moest nemen van de blauwhelmen van de UNPROFOR-missie. Deze robuuste vredesmacht was vooral bedoeld als buffer tussen de voormalige strijdende partijen. Volgens haar mandaat mocht IFOR daarbij zonodig geweld gebruiken. Daarnaast had IFOR de meer algemene taak om de rust en orde in Bosnië te herstellen en zo de uitvoering van het civiele deel van het vredesakkoord mogelijk te maken.

Diverse taken

Het mandaat van IFOR liep in december 1996 af, maar internationale militaire aanwezigheid in het land werd nog steeds noodzakelijk geacht. Op basis van een nieuw mandaat werd daarom de Stabilisation Force (SFOR) samengesteld. Deze troepenmacht staat onder leiding van de NAVO en heeft nog steeds het toezicht op de naleving van de vredesakkoorden als belangrijkste

doel. Daarnaast ondersteunt SFOR bij de naoorlogse opbouw van het land, voert ze taken uit die de terugkeer van vluchtelingen mogelijk maken en ondersteunt ze internationale hulporganisaties. De laatste tijd wordt de uitvoering van een deel van die taken zo veel mogelijk overgedragen aan lokale instanties en bestuurders.

Naarmate de situatie in het voormalige Joegoslavië de laatste jaren stabiel is geworden, is ook de sterkte van de internationale troepenmacht in het gebied afgenomen. IFOR telde in december 1995 ongeveer 61.000 man. SFOR begon een jaar later met 31.000 man en bouwde in de jaren daarna af. Momenteel heeft SFOR een sterkte van 12.000. De komende omvormingen voorzien in een verdere reductie tot minder dan 5.000 militairen in december 2004.

Nederland is vanaf het begin bij de vredesmacht in Joegoslavië betrokken geweest. Op dit moment levert Nederland nog een kleine 1000 militairen aan SFOR. In de komende tijd wordt het aantal Nederlandse troepen in Bosnië teruggebracht naar ongeveer 500.●

MIVD sluit convenant met IND

Op 30 januari j.l. heeft de MIVD een convenant gesloten met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Het convenant behelst een bescheiden vorm van wederzijdse samenwerking tussen twee diensten die door de bank genomen sterk uiteenlopende aandachtsvelden hebben.

Tussen de asielzoekers die zich in Nederland melden, bevinden zich soms personen die ter onderbouwing van hun verblijfsaanvraag een verhaal vertellen dat voor de IND bijzonder moeilijk te controleren valt. Reden om er de MIVD bij te betrekken? Nee, dat moge duidelijk zijn. Maar soms komt het voor dat het vluchtenverhaal aanwijzingen bevat dat hij of zij

betrokken is geweest bij zeer ernstige misdrijven. Of misschien zelfs dat de persoon in kwestie in Nederland een significant gevaar kan opleveren. In dat geval kunnen de onderzoeksbelangen van IND en MIVD parallel lopen.

Ook komt het voor dat asielzoekers in hun procedure informatie aandragen die van belang lijkt voor de taakuitoefening van de MIVD. In dat geval is de Dienst uiteraard geïnteresseerd hier kennis van te nemen.

Verificatie van een verhaal

De zorgvuldige omgang met een verblijfsaanvraag vereist uiteraard dat dan niet gemakshalve - om risico's uit de weg te gaan - zo'n aanvraag maar wordt afgewezen - of juist toegewezen. Als nu de suggesties of aanwijzingen in het verhaal van de aanvrager reden tot zorg zijn én de IND verder geen mogelijkheden heeft om te checken

hoe het zit, kan de MIVD in sommige gevallen assisteren in de verificatie van het verhaal. Daarover zijn afspraken gemaakt in de vorm van een convenant. "Zo'n convenant is hoe dan ook nodig, omdat zorgvuldigheid absoluut nodig is. Maar we gaan er van uit dat onze inzet slechts in incidentele gevallen aan de orde kan zijn," aldus commandeur K.A.C. Hermsen, plaatsvervangend-directeur van de MIVD.

De ondertekening van het convenant geschiedde door commandeur Hermsen en het hoofd van de IND, de heer P.W.A. Veld (rechts op de foto).

Omdat de inhoud van de samenwerking tussen de twee diensten altijd gaat over mensen die een verblijfsstatus proberen te verwerven, ligt de politieke eindverantwoordelijkheid voor besluiten hierover, steeds bij de minister voor Vreemdelingenzaken.●

Op 11 februari j.l. werd een Memorandum of Understanding (MOU - een samenwerkingsovereenkomst) geformaliseerd met de Japanse partnerdienst van de MIVD. Een specifieke reden voor nadere contacten met de Japanse dienst is uiteraard de aanwezigheid van Japanse troepen in Irak.

Omdat samenwerking met de Japanners relatief nieuw is voor de MIVD, kreeg de formalisering van de samenwerkingsovereenkomst een extra officieel tintje door de aanwezigheid van de Japanse ambassadeur in Nederland, Koike. Het bezoek

MIVD gaat samenwerken met Japanse dienst

vond plaats op verzoek van ambassadeur Koike.

Dat de Japanners veel waarde hechten aan de samenwerking met onze dienst bleek onder meer uit de samenstelling van de Japanse delegatie. Onder meer de directeur Beleid van de Japanse partnerdienst alsmede de Japanse defensie-attaché behoorden tot het gezelschap van de ambassadeur.

Het bezoek van de Japanse delegatie bestond uit

twee gedeelten. Eerst werd in een algemene sessie formeel het Memorandum of Understanding uitgewisseld, werd aan D-MIVD een brief overhandigd van de directeur-generaal Defensie van de Japanse strijdkrachten, en werd er van gedachten gewisseld over de wijze van informatie-uitwisseling van beide diensten.

Alle vertrouwen

Vervolgens werd in gezelschap van een aantal specialisten inhoudelijk van gedachten gewisseld over de situatie in Irak. Tevens werd van de Japanse kant uitgebreid uiteengezet hoe de Japanse militaire inlichtingenorganisatie functioneert. "De bijeenkomst verliep in een plezierige en ontspannen sfeer," aldus generaal-majoor Dedden. "Bovendien was de inhoudelijke gedachtenwisseling bijzonder nuttig. Ik heb er alle vertrouwen in dat de samenwerking succesvol zal verlopen."●

Klootschieten met de CIU

Op 22 januari is bij de CIU een speciale CIU-dag georganiseerd. De dag stond min of meer in het teken van het vertrek van de hoofden dienstploeg naar de diverse Regiobureau's.

De dag werd begonnen met een evaluatie over de lopende reorganisatie bij de CIU. Zoals bekend zijn de dienstploegen van drie naar twee personen gereduceerd en is er een Verbindingscentrum opgericht. De nieuwe opzet vraagt echter een grotere zelfstandigheid van de onderofficieren en vereist nieuwe procedures en werkwijzen. De nieuwe opzet moet echter geïmplementeerd worden terwijl de normale bedrijfsvoering doorgaat en er een aantal personen van de CIU op uitzending zijn. Begrijpelijk dat er na twee weken in de nieuwe organisatie nog ruimte voor verbetering was. De evaluatie bracht dan ook de nodige verbetervoorstellen naar boven.

Current Intel

Na een gezamenlijke lunch werd het tijd voor ontspanning. Middels civiel en militair vervoer verplaatsten de deelnemers zich naar het Delftse Hout. Na een korte uitleg werd aangevangen met het 'klootschieten' in groepsverband. Dit ging gepaard met de nodige hilariteit. De vooraf ingeschatte trefzekerheid ("dat doe ik wel even") draaide om in nederigheid toen bleek dat enkele dames betere resultaten boekten dan enkele 'krachtige en zelfverzekerde' heren. Current Intel heeft tot op heden verhuld dat de eerste worp van Lkol Van Dalen niet verder reikte dan acht meter. Wist u trouwens dat klobballen (gevuld met loodproppen!) vreemde kanten op kunnen stuiten? Ballen moesten uit sloten en brandnetels worden gevestigd. Enkele onschuldige wandelende oudere jongeren kregen bovendien gratis aerobics-les doordat ze genoodzaakt waren lijf en leden te redden door halsbrekende toeren uit te halen teneinde de klobballen te ontwijken.

De klobballen-race werd afgesloten met het afmaken van een limerick en de mooiste hiervan willen we u niet onthouden:

*Een heer uit het Gelderse Vloten
Had zich bij het schieten verschoten
Hoofd AAR kwam met spoed
Want de lay-out was niet goed
Dus kreeg van Zwet op zijn ...*

Het winnende team was overigens team 5 met Jeroen S., Sigmund H., Gerry H. en Ferry van R., zodat zij zich voor een jaar winnaar van de 'Bert Fleming'-beker mogen noemen. Opvallend was wel dat terwijl een gemiddelde groep 22 tot 25 worpen voor het parcours nodig had - team 5 eindigde met slechts 18 worpen. Twee subalterne officieren in een team is kennelijk iets teveel van het goede.

Treffende typetjes

'Elcx cloot moet eens te ende rollen, want Godt heuet zo gheordon-eirt,' aldus een spreuk uit het begin van de zestiende eeuw. Ook aan het klotenrollen van de CIU kwam dus een einde. Na het klootschieten werden de gemoederen verder ontspannen met enkele drankjes en een Indische barbecue. Treffende type-

tjes van de achterblijvende CIU-leden werden neergezet door Linda R. en Ferry van R., waarbij net geen klappen vielen. De zaak werd gesust door het aanbieden van een klok met foto van de laatste dienstploeghoofden. De klok heeft inmiddels een plaatsje gekregen op de CIU om de rooktijd bij te houden - euhhh... er wordt niet gerookt, natuurlijk, maar 'rooktijd' is een ingeburgerde term geworden om bij te houden hoe lang medewerkers zich buiten de CIU bevinden.

Nieuwe CIU-leden

De avond werd beëindigd door het welkom heten van nieuwe CIU-leden, enkele bevorderingen en uitzendingen te memoreren, en het heugelijke feit te verkondigen dat de vrouw van sergeant Robert-Jan M. op 21 januari een tweeling (dochters) ter wereld heeft gebracht. Een dankwoord werd verder uitgesproken richting het organiserende comité en de vertrekkende officieren. Als laatste werd de MIVD-draagspeld overhandigd aan André H., inmiddels geplaatst bij 101 MI-pel en aan Donald I. die vervroegd met FLO is vertrokken.

De resterende CIU-leden danken alle vertrekkende personen voor hun inzet, betrokkenheid en relativeringsvermogen, maar bovenal voor hun humor die de donkere en stille nachtelijke uurtjes tijdens een dienstploeg sneller voorbij deden gaan.●

Wat is de MIVD-identiteit?

Er is in onze wereld niet alleen heel veel informatie, maar de informatiestroom is ook continu en zéér dynamisch. Door de enorme informatie-mogelijkheden en door de snelheid van informatie is onze wereld veel 'kleiner' dan voorheen: alles is quasi 'dichtbij' geworden, de wereld is een *global village*. De informatie-explosie in deze 'verkleinde' wereld leidt er vervolgens toe dat men zichzelf niet kan meer 'plaatsen' in het grotere geheel.

We leven in een wereld vol informatie. Vroeger was identiteit sterk gerelateerd aan relatief 'vaste' en overzichtelijke maatschappelijke structuren waaraan betekenissen ontleend werden. De nationale staat, afgebakende grote politieke ideologieën, etc. Maar tegenwoordig spelen traditionele overzichtelijkheid en inpassing in zulke geïnstitutionaliseerde verbanden een relatief kleine rol: de maatschappij is een dynamische betekenissenzee geworden.

Dat betekent dat de identiteit van een organisatie tegenwoordig sterk gelokaliseerd moet zijn in de organisatie. De zingeving van de communicatie van een organisatie hangt meer en meer samen met de eigen identiteit van een organisatie. Maar als je dan als organisatie zowel intern als extern effectief wilt communiceren, moet je wel van je identiteit een goed beeld hebben.

Een welomlijnde identiteit

De MIVD heeft te maken met een breed scala aan communicatief relevante factoren. MIVD-intern zijn er de uiteenlopende afdelingen, bureaus, teams en individuen die met een eendui-

Generaal Dedden wees er in zijn column in deze *Ingelicht* al op: het kan geen kwaad als we eens bij onszelf te rade gaan wat we als MIVD-identiteit zien. Of wat we als MIVD-identiteit willen. Onlangs keurde het directiebestuur enkele plannen van het Bureau Communicatie goed - na allerlei gedachtenvorming. Om een aanzetje te geven tot bredere discussie over wat de individuele MIVD-medewerker 'beleeft' bij MIVD-identiteit, geven we hieronder een (licht bewerkte) versie weer van elementen uit één van de communicatieplannen.

dige bedrijfsidentiteit te maken moeten hebben. Defensie-intern zijn er de uiteenlopende departementsonderdelen en krijgsmachtdelen waarvoor dat geldt, en Defensie-extern moet een eenduidige MIVD-identiteit evenzeer voor de publieke opinie en in het bijzonder de media gelden. Van regiobureau tot *De Volkskrant* en van DOC tot ANP: binnen het brede en dynamische interne en externe krachtenveld waarin de MIVD zich geplaatst ziet, moet de dienst een welomlijnde identiteit hebben. Van onze MIVD hebben we momenteel nog te weinig een coherent, eenduidig en positief beeld.

Is dat nou wel nodig?

Maar heb je eigenlijk als dienst wel zo'n belang bij een eigen identiteit? Jazeker: het gevolg van een

onduidelijke identiteit is onwillekeurige oordeelsvorming: de dagelijkse, gevestigde praktijk structureert het beeld dat er van onze dienst is, en bij ongewijzigd beleid continueert deze situatie zichzelf. We moeten dus wel degelijk goed zicht krijgen op wie we zijn en wat we willen uitstralen. We werken niet voor AVI, AAR, AHM, ACIV of Bedrijfsvoering: we werken voor de MIVD.

Wat voor begrippen?

Als je zicht wilt hebben op je eigen identiteit is het zinvol te streven naar een zeer hoge mate van overeenkomst tussen wat je doet en wat voor beeld je daarvan hebt. Je zult moeten streven naar een aantal algemene begrippen dat je op je eigen dienst van toepassing acht. Die betekenissen zullen per definitie algemeen van aard zijn: de MIVD is degelijk, betrouwbaar, professioneel, efficiënt, flexibel, communicatief. Daarnaast moet de dienst geassocieerd kunnen worden met positieve waarden die duidelijk onderscheidend bij de MIVD horen. De MIVD kan worden geassocieerd met veiligheid, met Defensie, en met een combinatie daarvan. Bijvoorbeeld: de MIVD draagt bij aan de strijd tegen het terrorisme; de MIVD draagt bij aan de veiligheid van onze troepen in het buitenland; de inlichtingendienst van Defensie draagt bij aan de nationale veiligheid.

En verder? De column van D-MIVD laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Laten we eens constructief nadenken over hoe we onze dienst beleven - en vooral ook over de verschillen tussen de beleving en de gewenste situatie.●

Een verantwoord oordeel over Weeffouten

Sinds geruime tijd wordt er binnen de MIVD op allerlei plaatsen nagedacht over de organisatie. Door de directie is dit nadenken aangeduid als het herstellen van weeffouten. Nu denk ik bij het woord weeffouten aan kleine bijna onzichtbare onvolkomenheden in een weefsel. Zo werd aanvankelijk ook tegen deze actie "Herstel weeffouten" aangekeken. Het inventariseren van de weeffouten heeft intussen al zo veel ideeën opgeleverd dat er inmiddels sprake is van een nieuwe reorganisatie.

door Jaap van Tuyll

Het gevolg daarvan is dat een groot aantal medewerkers van de dienst te maken gaat krijgen met dit verschijnsel. Een ander gevolg daarvan is dat de medezeggenschapscommissie moet instemmen met de plannen voor de reorganisatie. Daartoe dient de directie een zogenaamd voornemen tot reorganisatie aan de MC voor advies voor te leggen waarin beschreven staat wat de directie wil gaan veranderen. De MC brengt daarover dan advies uit. Pas wanneer er overeenstemming is tussen de directie en de MC over het voornemen van de directie, mag de directie tot uitvoering overgaan. Daaruit kunt u afleiden dat feedback vanuit de

achterban over het voornemen van de directie voor de MC van groot belang is. Weliswaar hebben twee leden van de MC al als toehoorders de discussies binnen de werkgroepen die de voorstellen moesten voorbereiden bijgewoond, maar dat geeft de MC natuurlijk nog geen inzicht in de ideeën van de mensen op de werkvloer. Vandaar een oproep om in groten getale uw opvattingen over de reorganisatieplannen te laten blijken aan MC leden, zodat de MC tot een verantwoord oordeel kan komen over de voorstellen voor de reorganisatie.

Het einde van een tijdperk

Daarnaast wil ik toch ook even stilstaan bij de afsluiting van de periode dat er aan verbindingsinlichtingen werd gedaan in Amsterdam. De vestiging in Amsterdam was in 1947 op de marinekazerne gesticht vooral om de know-how op het gebied van crypto-analyse te behouden. Deze zeer gespecialiseerde kennis was opgebouwd tijdens de tweede wereldoorlog in Australië. Toen de betreffende experts terugkeerden naar Nederland werd besloten hun activiteiten voort te zetten in Amsterdam. Aan de historische achtergrond en aan de verhuizing wordt in de volgende *Ingelicht* redactioneel aandacht besteed.

Al die tijd hebben de mensen op Kattenburg goed werk geleverd (vanaf 1973 mocht ik daar zelf ook bij zijn). Er zijn op vele momenten grote successen geboekt die veelal natuurlijk vanwege de noodzakelijke geheimhouding niet algemeen bekend zijn gemaakt. De vestiging heeft in de loop der jaren vele namen gehad die liepen van Marid VI, Wiskundig Centrum (WKC), Technisch Informatie Verwerkings Centrum (TIVC) naar Strategisch Verbindings Inlichtingen Centrum (SVIC). Nu gaan die mensen die allang niet meer bij de KM zijn ondergebracht verhuizen naar de tiende verdieping van het MIVD-gebouw op de Frederikkazerne.

Dat gebeurt in twee fasen (de eerste op 3 maart en de tweede op 24 maart). Daarmee wordt een historische periode afgesloten. Hoewel er met gemengde gevoelens aangekeken wordt tegen deze verhuizing, ben ik er wel van overtuigd dat de betrokken medewerkers zich ook in Den Haag volledig zullen inzetten voor hun werk.●

Er wordt tegenwoordig nogal op gehamerd: veiligheid en internet. Maar hoe (on)veilig is het nu echt? Lopen we allemaal gevaar vanaf het moment dat de computer aangaat en we verbinding met internet maken? Als je de cijfers mag geloven - er zouden meer dan zesduizend virussen rondwaren - is dat inderdaad het geval. Gelukkig kan het in de praktijk allemaal meevallen: met een beetje gezond verstand en de juiste gereedschappen moet het mogelijk zijn zonder problemen je computer te gebruiken en veilig te surfen.

door E.C.M. van der Wijst

Waar hebben we het eigenlijk over als termen als 'virus', 'trojan', 'worm' en 'hoax' ons om de oren vliegen? Een korte uitleg van de verschillende bedreigingen.

Virus

Een virus is een traditioneel gegeven in de computerwereld sinds de computer algemeen in gebruik werd genomen. Met een virus bedoelt men programma's die worden geschreven om zoveel mogelijk schade aan te richten. Het woord virus wordt ontleend aan de aard van dergelijke programma's. Net als een 'levend' organisme dat ziekten (uw computer doet raar) of zelfs dood (uw computergegevens worden zwaar beschadigd) verspreidt, zal het zich op kosten van de gastheer (de computer) vermenigvuldigen en opnieuw verspreiden. Afhankelijk van de aard (makelij) zal het virus schade aanrichten of niet. De 'ongevaarlijke' virussen zijn in de minderheid, moeilijk herleidbaar en worden meestal herkend als joke virussen. De virusscanners houden er rekening mee zodat varianten op hetzelfde thema, hoewel minder schadelijk, toch snel herkend zullen worden. Uw computer raakt meestal besmet door uitwisseling van bestanden via elektronische post, via bestanden die u van vrienden krijgt, via cd's zip disks, diskettes, tapes etc. Een niet te onderschatten bron van besmetting is ook het gebruik van illegale kopieën van commerciële software.

Virale scripts

Virale scripts worden uitgevoerd als afzonderlijk bestand of via macro's. Daarom is het ook ten zeerste aan te raden uw Word, Excel en andere 'macro enabled' bestanden eerst op uw schijf te bewaren wanneer u een virusscanner aan heeft staan. De virusscanner zal zo bij

Virussen, wormen, spyware en dergelijke: enkele tips

het bewaren en/of openen van een dergelijk bestand een 'pass' krijgen om eventuele viruscodes op te spreken.

Wormen

Wormen (afkorting van 'write once read many') zijn virussen die uitdrukkelijk gebruik maken van 'voortplanting' om zo snel mogelijk zoveel mogelijk gastheren (computers) te besmetten. Al dan niet met de bedoeling gegevens te stelen of computersystemen van het net te halen. De 'I love you' worm is hiervan een sprekend voorbeeld. Binnen een dag werden duizenden of zelfs honderdduizenden e-mail systemen overbelast door de overvloed aan 'I love you' mails. Als u zo'n worm opent, zult u in de meeste gevallen plots uw outbox (te verzenden berichten) zien groeien tot er een bericht klaar staat voor iedereen uit uw adressenbestand. Op dergelijke momenten is het handig om een tool als zone alarm geïnstalleerd te hebben waarmee u alle internet verkeer kunt verbreken.

Hoax

Hoewel een Hoax, oftewel een nepmelding (in het Engels: iemand een poets bakken), geen virus is, kunnen ze toch even schadelijk zijn. Voorbeelden van hoaxes zijn mailtjes waarin staat dat u bepaalde bestanden moet verwijderen (dit zijn meestal gewoon windows bestanden die je nodig hebt) en kettingbrieven die beloven dat u iets kan verdienen of dat u een ziek iemand ergens mee helpt als u deze mail naar een groot aantal mensen stuurt. Een hoax is meestal te herkennen aan de aansporing de mail aan zoveel mogelijk mensen door te sturen (meestal op naam van een bekend

antivirus bedrijf), waardoor naast de mogelijke schade aan de eigen computer ook nog eens het netwerk (bedrijfsnetwerk of internet) zwaar belast wordt.

Direct weggooien is dus het devies!

Na het bekomen van de eerste schrik over virussen en wormen, moet er nog een aantal beveiligingsdreigingen worden uitgelegd: in deze categorie vallen zaken die meer actief door kwaadwillenden worden gebruikt.

Trojans

Zo nu en dan hoort u wel eens een virus als trojan bestempeld worden. Dit verwijst naar het Trojaanse paard (virus programma) waarmee Griekse soldaten (verborgen programma's) werden binnengesmok-

trojan en remote control opereren. *Back Orifice* bijvoorbeeld werd niet als trojan gelanceerd maar wordt als remote control programma gratis ter beschikking gesteld. Enkele virusmakers spelen hier handig op in om via kleine stukjes trojaans programmeerwerk ongemerkt de controle over u hele machine in handen te krijgen. Meestal wordt dergelijke programma-tuur gebruikt bij een gerichte aanval. Een tool zoals een personal firewall zal indien een dergelijke trojan probeert verbinding te maken met een server, de uitgaande verbinding blokkeren en u hiervan op de hoogte stellen.

Spyware

Spyware is in principe nuttige software, bijvoorbeeld een gratis muziek uitwisselingsprogramma, dat naast de gewenste software ook verstopte, ongewenste software bevat (zoals 'cookies' en 'web-bugs'). Dergelijke ongewenste software kan een trojan zijn, maar kan ook bedoeld zijn om bij te houden welke sites u allemaal bezoekt (om die informatie bijv. door te spelen naar belanghebbenden zoals een reclamebureau, provider of fabrikant). Een spion in uw computer: het aanbod van gratis software zoals P2P-clënten (peer-to-peer zoals Napster, KAZAA en Go!zilla), mediaspelers en FTP-programma's (FTP = file transfer protocol) lijkt soms overweldigend. Maar achter veel van deze programma's gaan zogenaamde adware- of spyware applicaties schuil. Dit zijn kleine programma's die ongevraagd en achter uw rug informatie doorsturen over uw surfgedrag of u lastig vallen met reclame pop-ups. Vooral de recente golf van alternatieve Napsters lijkt zich te bevuilen aan het fenomeen. Zelden wordt er bij de installatie van spyware toestemming

keld in Troje en zo de stad (computer) veroverden. Een programma besmet met een Trojan Horse virus laat een programma in het werkgeheugen (RAM) achter zodra u verbinding maakt met het internet en contact zoekt met een of meerdere centrale machines. Als dat is gebeurd, is het mogelijk uw computer op afstand (volledig) te controleren en/of paswoorden van uw machine door te geven aan derden. Er bestaan programma's die in de grijze zone tussen

LINKS NAAR INFORMATIEVE WEBSITES

Weblink	Fabrikant/organisatie	Toelichting
www.sophos.com	Sophos	Internetsite voor Sophos anti-virus software (voor defensiemedewerkers gratis bij COI)
www.mcafee-at-home.com	Network Associates	Internetsite voor McAfee antivirus software (koopversie)
www.symantec.com	Symantec	Internetsite voor Norton antivirus software (koopversie)
www.pandasoftware.com	Panda Software	Internetsite voor Panda antivirus software (koopversie)
www.thunderstore.com	Kaspersky Lab	Internetsite voor KAV Kaspersky antivirus software (koopversie)
www.lavasoft.nu	Lavasoft	Site voor het downloaden van Ad-aware (anti-spyware) (gratis)
www.mailwasher.net	Mailwasher	Site voor het downloaden van anti-spam programma (gratis)
www.webwasher.com	Webwasher	Site voor het downloaden van Webcontent security programma (gratis)
www.zonelabs.com	Zonelabs	Site voor het downloaden van Zonealarm personal firewall programma (gratis)
www.agnitum.com	Agnitum	Site voor het downloaden van Outpost personal firewall programma (gratis)
www.symantec.com	Symantec	Site voor het downloaden van Norton internet security personal firewall programma
www.mcafee.com	McAfee	Site voor het downloaden van McAfee personal firewall programma
www.networkkice.com	Netwerk I.C.E	Site voor het downloaden van BlackICE defender personal firewall programma
www.securityspace.com		Site voor het laten scannen van uw systeembeveiliging (gratis)
www.preventon.com	Preventon	Site voor het laten scannen van uw systeembeveiliging (gratis)
www.microsoft.com	Microsoft	Microsoft site voor het ophalen van patches voor o.a. Windows en Outlook
www.winpatrol.com	Bill P Studios	Site voor het downloaden van een programma wat cookies, spyware en adware detecteert en verwijdert (gratis)
www.pgpi.com	PGP Corporation	Site voor het downloaden van het Pretty Good Privay (PGP) programma
www.windos.nl	Hobby Computer Club	Informatie van de HCC op gebied van Windows beveiliging
www.cert.org	CERT organisatie	Computer Emergency Response Team website van de Amerikaanse overheid
www.infobev.nl	Informatiebeveiliging	Algemene site voor Informatiebeveiliging
www.computerbeveiliging.pagina.nl	Startpagina.nl	Toegangsportal tot vele interessante computer/informatiebeveiligingsites
www.govcert.nl	ICTU	Internetbeveiliging waarschuwingdienst (CERT)

gevraagd aan de gebruiker. Los van mogelijke privacyschendingen zijn er nog altijd de factoren bandbreedte en systeemstabiliteit. Sommige spyware stuurt zoveel data door dat het uw surfsnelheid aantast - vooral minder leuk indien u via een analoog modem surft.

Zonder dat de gebruiker het weet

Een groot aantal spionprogramma's zoals CyDoor en TSABOT, gedraagt zich als volwaardige trojans en starten zich bij het opstarten van de PC automatisch op. Ze nemen kostbare systeemgeheugen in beslag en draaien vaak zonder dat de gebruiker het weet. Al die tijd wordt uw surfgedrag bijgehouden en gecatalogiseerd. Bij diverse applicaties zit het programma SaveNow, dat bijhoudt waar u naar toe surft en opent regelmatig advertenties in een apart browservenster. Storend, maar nog niet zo erg als TSABOT van het bedrijf Conducent, een stuk spyware dat amper te onderscheiden is van een virus.

Het draait ongezien op de achtergrond, doorspeurt uw surfgedrag en internetcache en opent ongevraagd poorten naar het net. Indien u een firewall heeft, of TSABOT kan om een andere reden geen gegevens doorsturen naar de servers van Conducent, probeert het continu (ongeveer 10 maal per seconde) via HTTP, Telnet en andere poorten het internet op te gaan. Hierdoor ontstaat een enorme belasting op het lokale netwerk.

Spyware kan trouwens niet alleen via het internet op uw PC terecht komen. Er zijn gevallen bekend van spyware ingebakken in software meegeleverd bij bepaalde hardware van Creative Labs bijvoorbeeld. Onder andere bij de Sound Blaster 16 en Live!-geluidskaart. Bij Creative LAVA en de Creative Playcenter wordt bijvoorbeeld de NewsUpd-applicatie mee geïnstalleerd. Dat programma download regelmatig advertenties van het net.

Online valt er veel informatie terug te vinden over spyware. Op Counter-exploitation staat een overzicht van de grootste overtreders en links naar meer uitleg. Smallfish op adcop.org en Dick Hazeleger hebben websites met lijsten van applicaties die spionprogramma's meezeulen. Steve Gibson van Gibson Research stelde een zevenpuntenlijst op waarmee spyware kan worden geïdentificeerd. Tevens creëerde hij het programma 'OptOut' om dergelijke applicaties op te sporen. Een alternatief is bij lavasoft.de te vinden www.lavasoft.nu. Adaware is een gratis tooltje om spyware op te sporen en te verwijderen. Het is wel oppassen geblazen, want sommige programma's kunnen daarna niet langer werken.●

E.C.M. van der Wijst is hoofd informatiebeveiliging Marinestaf

Dit artikel is het eerste deel van een tweeluik.

Op werkbezoek bij NIC Sarajevo

Generaal-majoor Bert Dedden en Philip Sas, hoofd kabinet van onze dienst, hebben van 22 tot en met 25 januari een werkbezoek gebracht aan de National Intelligence Cell van onze dienst in Sarajevo. De heen- en terugreis waren ronduit enerverend, het korte bezoek zelf was vooral nuttig.

Bij aankomst op het vliegveld van Sarajevo woedde een hevige sneeuwstorm. Het veilig landen met een tweemotorig propellervliegtuigje was een uitdaging voor de vlieger en een aanslag op de mentale veerkracht van de passagiers. Het feit dat de deelnemers van het werkbezoek dit kunnen navertellen, betekent dat het allemaal goed is afgelopen.

Het Nederlandse NIC is gesitueerd binnen de internationale gemeenschap die is verzameld in het zogeheten *NIC-village* in Sarajevo. Ook werd het CIV-team in Bugojno bezocht, en op de terugreis van Bugojno naar Sarajevo werd een bezoekje gebracht aan Novi Travnic. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met Rob Bosscher, de Nederlandse ambassadeur in Sarajevo, en met brigade-generaal Lex Oostendorp, de *assistant chief of staff* (ACOS) van de Joint Military Advisor (JMA). Oostendorp begeleidt defensievorming in het

gebied. Ook met bataljonscommandant Bugojno Gijs van Keulen en de commandant van het *Field Support Team* (FST) werd van gedachten gewisseld.

NIC functioneert goed

Tijdens de gedachtenwisseling met het personeel ter plaatse werd de indruk bevestigd die er in Den Haag leeft: de NIC functioneert goed binnen de internationale gemeenschap van NIC's. De gegevensuitwisseling tussen de NIC's verloopt naar wens, evenals de relatie tussen de NIC en het Balkan-bureau van onze dienst. Geregeld bezoeken vertegenwoordigers van het Balkan-bureau de NIC.

Philip Sas was nog niet eerder in het gebied geweest. "Je hoort wel allerlei verhalen, je ziet wel foto's, je leest wel verslagen, maar wanneer je daadwerkelijk daar bent, ben je toch echt behoorlijk onder

Links boven: Onopvallend wandelen generaal Dedden (rechts) en een begeleider door Sarajevo

Boven: 'De enorme schade die er na zoveel jaren nog is...'

de indruk van de enorme schade die er na zoveel jaren nog is," zegt Sas. "Toen ik in *Sniper Alley* stond, viel ik even stil: je realiseert je dan pas goed dat daar zo veel mensen zijn doodgeschoten."

Was het vliegen in een sneeuwstorm op de heenweg al enerverend, de terugreis werd evenmin gekenmerkt door rust. Sas: "Bij 't instappen in het vliegtuig viel het me op dat het toestel dat er wat antiek uitzag. Volgens de generaal zou 't wel meevallen, maar toen de piloot de propellers aanzette, begon gelijk het dak van het toestel zwaar te vibreren met veel lawaai. En dat hield pas op aan het eind van de tocht, toen de motoren werden afgezet. Brrr. Maar vergis je niet: belangrijk is dat onze mensen daar in het gebied zo nu en dan in langduriger en veel oncomfortabeler omstandigheden moeten werken." ●

'Tijdelijk kolonel' Sas bij een SFOR-helikopter

Een dag niet
gelachen is een dag
niet geleefd

Caroline 25 jaar in dienst

Wie kent Caroline niet? De secretaresse van de directeur van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Voluit is ze mevrouw C.I. Assies-Beglinger, maar dat zegt niemand iets. Maar heb je het over Caroline: *say no more!* Op 17 november j.l. vierde ze haar 25-jarig ambtsjubileum bij Defensie.

Als je met daadkrachtige stappen iemand hoort komen aanlopen, en er wordt daarbij luidkeels gezongen of iets tegen deze of gene geroepen, dan betekent dat dat Caroline er aan komt. Ze is bovendien behoorlijk lang, dus niet te missen. En ze weet ook zo ongeveer alles. Kun je een functionaris ergens binnen het Defensie-apparaat niet langs de officiële weg aan de telefoon krijgen? Caroline heeft binnen minuten het privé-telefoonnummer van betrokkene opgeduikeld. Meldt zich iemand van buitenaf met een vraag om informatie, en je komt er niet achter of betrokkene ook daadwerkelijk is wie hij zegt te zijn? Caroline belt even met een elementje uit haar gigantische netwerk en de

informatie is op zijn plaats. Enzovoort, enzovoort, enzovoort. Had je haar (en onze) baas iets toegezegd en de baas dreigt dat te vergeten? Caroline helpt *jou* er stilletjes even aan herinneren. Iedereen kent Caroline: ze is een instituut binnen de MIVD.

Een pitbullterriër

En de baas? Generaal Dedden verwoordde het tijdens de feestelijke receptie die Caroline in de Haagse Julianakazerne gaf, als volgt: "Zo attent als Caroline aan de ene kant is, zo assertief kan zij aan de andere kant zijn. Zij bewaakt haar baas als een pitbullterriër en houdt zijn belangen goed in de gaten. En wee hem, die daarmee de hand denkt te kunnen lichten!" Dedden memoreerde Caroline's misschien wel meest in het oog springende karaktertrek: haar vermogen om de humor van iets in te zien. "Op Car is het spreekwoord van toepassing: een dag niet gelachen is een dag niet geleefd."

Niemand heeft precies geteld, maar Caroline's receptie werd niet alleen bezocht door allerlei rangen en standen binnen de wijde Defensie-organisatie; maar ook door een flink aantal vrienden en bekenden. Het waren er uiteindelijk honderden. ●

